

SECTION 4. ECONOMIC LAW AND ECONOMIC PROCEDURE

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-615-7-10>

EVOLUTION OF UKRAINE'S POLITICAL INSTITUTIONS IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION: CHALLENGES AND PROSPECTS

ЕВОЛЮЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Kerekesha O. I.

*Postgraduate Student at the Department
of Public Law and Humanities
Educational and Research Institute
of Humanities
Taurida National V.I. Vernadsky
University
Kyiv, Ukraine*

Керекеша О. І.

*аспірант кафедри державно-
правових і гуманітарних наук
навчально-наукового гуманітарного
інституту
Таврійського національного
університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

Анотація. У статті досліджено еволюцію політичних інститутів України в контексті європейської інтеграції. Політичні інститути розглядаються як формальні й неформальні правила, організації та практики, що структурують політичну взаємодію та забезпечують стабільність демократичного процесу. Методологічною основою виступають інституційний та порівняльний підходи, що дозволяють виявити специфіку українських трансформацій у зіставленні з досвідом країн ЄС. Показано, що європейська інтеграція є не лише зовнішнім імперативом, а й внутрішнім каталізатором змін. На прикладі реформ децентралізації, антикорупційної політики та судової системи проаналізовано суперечності між формальними новаціями та реальними практиками. Зроблено висновок, що ефективність інституційних змін залежить від синергії правових реформ, політичної культури та активної участі громадянського суспільства.

Тематика конференції передбачає глибший аналіз двох взаємопов'язаних складників. З одного боку, це політичні інститути, які в сучасній Україні перебувають у стані трансформації. З іншого, це європейська інтеграція, що виступає не лише зовнішньополітичним

пріоритетом, а й ключовим чинником внутрішніх реформ. Важливо підкреслити, що політичні інститути у класичній інституціональній теорії (Дуглас Норт, Джеймс Марч, Йоганн Олсен) визначаються як формальні й неформальні правила, організації та практики, які структурують політичну взаємодію й забезпечують відтворення політичного порядку [1; 2].

На перший погляд може здаватися, що сама сутність політичних інститутів є достатньо зрозумілою і відтак головне завдання полягає у їх адаптації до стандартів Європейського Союзу. Проте український досвід демонструє, що змістовне наповнення цих інститутів часто відрізняється від теоретичних моделей. Формально існують парламентська демократія, система місцевого самоврядування, незалежна судова влада, проте їхня ефективність залишається обмеженою, що й створює потребу в комплексних дослідженнях.

Європейська інтеграція у цьому сенсі є каталізатором змін. Вона не зводиться лише до адаптації законодавства до *acquis communautaire* чи виконання Копенгагенських критеріїв [3], а означає глибше перетворення – зміну політичної культури та формування нових моделей взаємодії між державою й суспільством. Прикладом цього є децентралізаційна реформа, що започаткувала новий формат локальної демократії та розширила повноваження об'єднаних територіальних громад. Ця реформа відображає принцип субсидіарності, закріплений у європейській правовій традиції [4].

Не менш показовими є інституційні зміни у сфері боротьби з корупцією. Створення Національного антикорупційного бюро України та Вищого антикорупційного суду стало відповіддю на зовнішні вимоги та внутрішній суспільний запит. Проте аналіз показує, що нові органи працюють у складних умовах – між політичними інтересами та високими очікуваннями суспільства [5]. Подібна ситуація спостерігається і в судовій реформі: формально запроваджені механізми незалежності ще не гарантують відновлення довіри до правосуддя. Це демонструє, що формальне запровадження норм без зміни політичної культури не забезпечує реальних результатів.

Таким чином, успіх інституційних змін визначається не лише нормативною базою, а й здатністю суспільства засвоїти нові цінності, а саме прозорість, підзвітність, демократичну відповідальність. Європейська інтеграція стає випробуванням на зрілість українських інститутів, їхню готовність функціонувати відповідно до стандартів ЄС. У перспективі це означає поступове формування нової моделі державності, де ключову роль відіграватиме баланс між державними структурами та інститутами громадянського суспільства.

Література:

1. North D. Institutions, Institutional Change and Economic Performance. Cambridge : Cambridge University Press, 1990. 159 p.
2. March J. G., Olsen J. P. The Institutional Dynamics of International Political Orders. *International Organization*. 1998. Vol. 52, № 4. P. 943–969.
3. Копенгагенські критерії : рішення Європейської Ради, 1993 р. [Електронний ресурс]. URL: <https://eur-lex.europa.eu> (дата звернення: 10.09.2025).
4. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом від 27.06.2014 р. [Електронний ресурс]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 10.09.2025).
5. Звіти Європейської Комісії про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Brussels, 2015–2024. [Електронний ресурс]. URL: <https://ec.europa.eu> (дата звернення: 10.09.2025).
6. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
7. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015. *Офіційний вісник Президента України*. 2015. № 2. С. 14.